

Ketvirtadienį, rugpjūčio 4 d., sveikatos apsaugos ministras patvirtino Lyties tapatumo sutrikimo (transseksualumo) diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašą. Tai leis vieningai ir aiškiai suteikti sveikatos paslaugas pilnamečiams asmenims, kuriems įtariamas ir/ar diagnozuotas lyties tapatumo sutrikimas. Šis aprašas ne tik užtikrins paslaugos teikimo tvarką, bet ir įvykdys Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje, pašalinant daugiau nei dešimtmetį fiksuojamus pažeidimus.

Iki šiol medikai neturėjo lyties tapatumo sutrikimo nustatymo bei gydymo standartų, kas lėmė ne tik skirtingų praktikų asmens sveikatos priežiūros įstaigose atsiradimą, bet ir nesudarė teisiųjų sąlygų prireikus skirti reikalingų medikamentų, tyrimų. Dar 2007 m. Lietuva pralaimėjo bylą Europos Tarybos Žmogaus Teisių Teisme (ETŽTT), vienas įvardijamų pažeidimų – teisės aktu, užtikrinančių translyčių asmenų teisę į sveikatos paslaugas, nebuvimas.

„Naujoji tvarka sumažins pilkojoje zonoje esančių sveikatos paslaugų apimtį ir leis užtikrins pacientų teises. Mūsų valstybėje visi jos piliečiai yra svarbūs ir neturi būti daroma kompromisų žmogaus teisių srityje. Tai ypač svarbu dabartinėje geopolitinėje situacijoje, kur reikia ne tik žodžiais, bet ir veiksmais demonstruoti priklausymą Vakarų pasauliui ir pagarbą žmogaus teisėms“, – sako Sveikatos apsaugos ministras Arūnas Dulkys.

Aprašu apibrėžiami šeimos gydytojo, gydytojo psichiatro, endokrinologo, akušerio ginekologo, urologo ir kitų specialistų vaidmenys ir atsakomybės. Šiuo teisės aktu taip pat nustatomos gydytojų specialistų konsiliumo sudarymo sąlygos, jame dirbančiųjų įgaliojimai, detalizuoti kiti su pacientų sveikata susiję klausimai.

Pacientas, norintis pradėti gydymą hormoniniais vaistais Lietuvoje, turės kreiptis į šeimos gydytoją arba į pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugas teikiančią gydytoją psichiatrą dėl siuntimo išrašymo į gydytojų specialistų konsiliumą. Medikamentinio gydymo skyrimo atveju kiekvienam pacientui bus sudaromas jo kompleksinio gydymo ir stebėsenos planas, atitinkantis jo sveikatos poreikius. Diagnozavimo ir gydymo paslaugos (kaip ir esant kitiems TLK-10 ligų klasifikatoriuje esantiems sutrikimams ar ligoms) bus apmokamos Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšomis.

Lietuvai pralaimėjus bylą ETŽTT, ji buvo įpareigota reguliariai atsiskaityti dėl padarytos pažangos translyčių asmenų teisių užtikrinimo srityje. 2022 m. liepos 1 d. Jungtinių Tautų Žmogaus teisių taryboje patvirtinta Lietuvos visuotinės periodinės peržiūros trečiojo ciklo ataskaita, kurioje valstybių narių teiktose rekomendacijose, skirtos žmogaus teisių padėčiai

Lietuvoje gerinti, taip pat akcentuojama būtinybė užtikrinti translyčių asmenų teises teikiant sveikatos paslaugas. Taigi naujai patvirtinto dokumento turinys bus analizuojamas tarptautinių institucijų, vertinant tiek šalies reputaciją, tiek padarytą pažangą žmogaus teisių aspektu.

Nuoroda į bylos informaciją:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-82243%22%5D%7D>

Nuoroda į Lyties tapatumo sutrikimo (transseksualumo) diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a824f0f0141711edb4cae1b158f98ea5>

